

VARFÖR SAKENA?

Sakena Yacoobi hedrades av World's Children's Prize Foundation år 2012 för sin långa och livsfarliga kamp för att ge afghanska barn och kvinnor rätten till utbildning, hälsovård och att få lära sig om sina rättigheter.

Sakena grundade sin organisation Afghan Institute of Learning (AIL) 1995, under förtryck och brinnande krig. Talibanernas regim hade förbjudit flickor att gå i skolan. Men Sakena öppnade 80 hemliga skolor, utbildade lärare och skapade hemliga, mobila skolbibliotek. I dag driver Sakena och AIL hundratals skolor, hälsokliniker och sjukhus i Afghanistan och Pakistan och har utbildat 19 000 lärare. Lärarna får lära sig nya metoder och har hjälpt 4,6 miljoner barn att kunna tänka kritiskt. Drygt 125,000 barn får årligen utbildning och hälsovård. Genom Sakenas arbete har mer än 5,5 miljoner afghanska barn fått framtidstro och nya möjligheter, trots fattigdom och 30 år av krig i Afghanistan.

Sakena Yacoobi

– Ett klassrum, en svart tavla, några kriter och en utbildad lärare. Det är allt som behövs för att förändra livet för alla barn i en hel by, säger Sakena Yacoobi.

När Sakena Yacoobi är liten är hon ensam flicka i klassen. Hon tänker: "Varför ska inte en flicka kunna gå i skolan?"

När kriget kommer till Afghanistan studerar Sakena i USA. Hon vill återvända hem och hjälpa de som drabbas värst av krig, barn och kvinnor. När det är förbjudet för flickor att gå i skolan öppnar hon hemliga skolor. Nästan 30 år senare fortsätter hon att kämpa för Afghanistans barn och hundratusentals av dem har fått hjälp med skola och hälsovård av Sakena och hennes organisation AIL.

– Jag var den enda flickan i en klass på 15 elever. Jag var inte blyg, men det hände att pojkarna retade mig. Varför ska en flicka gå i skolan? frågade de. Jag tänkte: varför ska inte en flicka studera? Ibland slog pojkarna mig. När jag klagade för mullan sa han inte åt dem, istället blev han arg på mig! Men jag hade lätt för att lära. Vid 6 års ålder kunde jag lika mycket som mullan, berättar Sakena.

Utklädd till pojke

När Sakena är liten bär hon en liten sjal på huvudet, som flickor ska ha enligt afghansk tradition. Men det händer att Sakenas pappa klär ut henne till pojke.

– Jag gömde mitt långa hår under en mössa. Och så

Sakenas egen berättelse börjar för många år sen, i Herat som är en vacker gammal stad. Hennes pappa köper och säljer hus och kylskåp och radioapparater från utlandet. Hennes mamma är hemmafru.

Sakena är det första och länge det enda barnet. Därför vill pappa att hon ska vara både som en dotter och som en son för honom. När hon bara är fyra år sätter han henne i en religiös skola, där en mulla, muslimsk präst, är lärare.

tog jag på mig skjorta och byxor. Vips, så hade jag förvandlats till pojke. Det var roligt! Då kunde jag vara med i pojkarnas vilda lekar. Vi bröt arm, brottades och slogs. Jag var stor och stark för min ålder, och vann ofta.

Pappan tar med Sakena överallt, på affärsresor, middagar och fester där bara män var med. Han vill gärna ha ett barn till, helst en son, men det dröjer.

– Mamma var ständigt gravid, men barnen överlevde inte. En gång höll hon på att förblöda under födseln. Bebisarna var dödfödda. Eller så svaga att de bara överlevde ett par veckor. Det var hemskt att se hur ledsen mamma blev, när hon förlorade ett barn hon burit i nio månader. Samma sak drabbade andra kvinnor i kvarteret. Så jag tänkte: Varför ska så

många kvinnor och barn fara illa? Då bestämde jag mig för att förändra det!

Pappas hemlighet

Sakenas pappa är sträng. Efter skolan är det läxor, inte lek som gäller. Varje kväll visar hon skrivhäftet hon gjort läxan i, han tittar, rynkar på näsan och säger: ”Bättre kan du! Gör om, gör rätt!” Då är det bara att göra om allting från början.

En dag när Sakena är 10 år visar hon läxan som vanligt, och får som vanligt svaret: ”Det duger inte! Gör om!” Men eftersom Sakena vet att det inte finns ett enda fel, tar hon mod till sig och svarar: ”Läs och peka ut exakt vad som är fel!” Så ger hon tillbaks skrivblocket till sin pappa. Han bara tittar på henne och säger med låg röst: ”Jag kan inte läsa”.

– Sen vände han bort ansiktet. Jag kunde höra att han grät. Det var en chock. Jag trodde pappa kunde allting, men han var analfabet. Under alla år hade han bara låtsats kontrollera mina läxor. Och jag hade låtit mig luras. Efter den dagen frågade han mig

aldrig mer om läxorna. Jag berättade aldrig för någon vad som hänt. Det blev vår hemlighet. Pappa ville inte att folk skulle veta att han inte kunde läsa och skriva.

Nobbade friare

Sakena hör ofta farmor, fast-rar och andra släktingar klaga på att mamma inte föder några söner. De säger att Sakenas mamma är värdelös, att hennes pappa borde ta sig en ny och yngre hustru. Det är hemskt att höra, tycker Sakena. Men pappa vill inte

ha någon ny fru, han är nöjd med den han har.

Till sist, när Sakena är 14 år, får hon en lillebror. Nu går hon i åttonde klass och sköter allt pappersarbete i pappas affärsrörelse. Hon är som hans sekreterare. I skolan slutar de andra flickorna en efter en. De gifter sig och blir hemmafruar, trots att de bara är barn. Barnäktenskap är vanligt i Afghanistan. Också Sakena har friare.

– Jag var tjock och inte så vacker, men många ville ändå gifta sig med mig, eftersom

Allah är Gud

I texterna om Sakena och hennes arbete för barnen i Afghanistan står det ibland Allah och ibland Gud. Men det är samma sak. Allah betyder Gud.

Farligaste landet för kvinnor

Afghanistan är världens farligaste land att leva i för kvinnor. Våld, obefintlig sjukvård och en stor fattigdom gör att de afghanska kvinnorna är värst utsatta. En av elva kvinnor dör när de ska föda sitt barn. Fyra av fem flickor blir bortgifta i tvångsäktenskap eller arrangerade äktenskap. Bara en av tio kvinnor kan läsa och skriva.

➔ jag hade gott rykte. Men pappa frågade alltid mig: "Sakena, vill du gifta dig med den här mannen?" Och jag svarade alltid: "Nej pappa, jag vill gå i skolan!" Och det respekterade pappa. Han var en god man.

Hem till barnen

Sakena blir den första i släkten att gå ut grundskolan. Efter gymnasiet vill hon fortsätta studera, men på den här tiden finns bara ett universitet i hela landet. Det ligger i

en annan stad, långt hemifrån. Problemet får en lösning när Sakena blir vän med en amerikansk familj på besök i Afghanistan. De säger att de kan ta med henne till USA för att plugga där. Det vill Sakena. Pappan grubblar länge. Att låta dottern studera nära hemmet är en sak, att släppa iväg henne ensam till andra sidan jorden en annan. Till sist säger han ändå ja. Sakena blir så glad.

Samtidigt som Sakena Yacoobi flyttar till USA kom-

mer kriget till Afghanistan. Städer och byar bombas, strider utkämpas i gränder och i bergen. Många dödas eller tvingas fly. Sakinas mor, far och bror lyckas efter många strapatser ta sig till USA. Familjen återförenas. Där hade berättelsen kunnat sluta, men Sakena kan inte

glömma sitt hemland. Hon är inte nöjd med att leva i fred och säkerhet, medan hennes folk lider. De behöver skolor och sjukhus.

– Mitt hjärta brann för mitt folk. Jag ville hjälpa alla som drabbats av kriget, särskilt kvinnorna och barnen. Mina föräldrar var inte lyckliga

Afghanistan

Det bor 28 miljoner människor i Afghanistan. Här finns höga berg som täcks av snö året runt, djupa dalar, skogar och stora öknar. Somrarna är varma, över 40 grader. På vintrarna kan det vara minus 20 grader, med

snöstormar och is. Det odlas ris, potatis, granatäpplen, mango och vattenmeloner. Det finns många vilda och sällsynta djur, som björnar, örnar, gaseller och snöleoparder. Folk håller får och kor som boskap, och

Sakena Yacobis mål är att det inte ska finnas en enda flicka i Afghanistan som inte får gå i skola för att lära sig läsa.

Barnen och deras mammor väntar på ett av de sjukhus som Sakena Yacobi och AIL driver i Afghanistan.

över mitt beslut. Mamma sa: ”Du får inte lämna oss igen. Vi måste hålla ihop.” Men min pappa höll med mig. ”Om det här är vad du vill, så är det också Guds vilja, sa han. Sakina reser till de afghanska flyktinglägren, där hon tar jobb som lärare. Snart öppnar hon en flickskola. Och en till.

Och ännu en. Efter ett år går 3000 flickor på Sakenas skolor. Året därpå är de 27 000. Sakena startar också sjukhus och lärarutbildningar. När talibanerna, som då styr i Afghanistan, förbjuder flickor att gå i skolan ger Sakena inte upp. Istället öppnar hon hemliga skolor för flickorna.

hästar åsnor och kameler som packdjur eller för att rida på.

Krigen

Krigen i Afghanistan har pågått i mer än trettio år, bara de gamla minns en tid när det rådde fred. Ibland har utländska arméer ockuperat landet, andra gånger har olika

afghanska grupper stridit mot varandra. Många oskyldiga människor har drabbats i kriget. Alla afghaner har släktingar som dödats eller sårats, och många familjer har tvingats fly från sina hem. **Mellan 2001–2021 stred** regeringen med hjälp av soldater från USA och flera andra länder, mot talibanerna och andra rebell-

grupper. Ingen sida ser ut att ”vinna”, kriget bara fortsätter.

Talibanerna

När talibanerna styrde landet tidigare, då förbjöd de kvinnor att arbeta och flickor att gå i skolan. De förbjöd också till exempel dans, musik, drakflygning och TV.

De som vägrade lyda mördades eller piskades. Talibanerna är en fanatisk islamistisk rörelse. **2021 har de återtagit makten i Afghanistan.**

Lär dig dari och pashto

Det talas över trettio olika språk i Afghanistan, men dari och pashto är de officiella språken.

	dari	pashto
Ett	yak	yau
Två	du	dua
Tre	se	drei
Fyra	chahar	tsalare
Fem	panj	penza
Ja/Nej	Bala/Na	Hoo/Na
Goddag!	Salam aleikum	Salam aleikum
Hejdå	Khod hafez	De kuday pe aman
Vad heter du?	Nametan chist?	Staa num tse day?
Jag heter	Namam	Zama num
Muhammed!	Muhammed hast!	Muhammed deh!

➔ Som mest finns det 80 hemliga skolor. Tiden går och Sakena jobbar dygnet runt.

– Jag fick inga egna barn, men jag blir stolt och glad när jag tänker på alla barn jag hjälpt. Tusentals och åter tusentals afghanska flickor. En hel del pojkar också. Jag älskar dem, som vore de mina egna. Det är barnen som är Afghanistans framtid.

Dödshot och livvakter

Ibland får Sakena dödshot, av män som inte tycker att flickor ska gå i skola. Då skyddas hon av livvakter. Andra gånger stängs hennes skolor och sjukhus av väpnade gäng. Då öppnar hon dem igen, i smyg. Sakena Yacoobi ger aldrig upp. Hennes mål är att det inte ska finnas en enda flicka, som inte får gå i skola för att lära sig läsa.

– Alla har rätt att få gå i skola. Det är lika viktigt som att äta eller andas. I USA och Europa har barn datorer, tv-spel och mobiltelefoner. Varför ska inte afghanska barn ens få gå i skola? Det kräver inte mycket. Ett klassrum, en svart tavla, några kriterior och en utbildad lärare. Det är allt som behövs för att förändra livet för alla barn i en hel by. Själv hade jag aldrig gått så långt om min pappa inte hade låtit mig studera. 🌐

När Sakena Yacoobi var liten och ensam flicka i klassen tänkte hon: "Varför ska inte en flicka kunna gå i skolan?". Hon har ägnat sitt liv åt att ge Afghanistans flickor, och pojkar, den möjligheten.

